

چالش‌های کنترل جرائم و تخلفات شهری از دیدگاه کنشگران مدیریت شهری

جعفر سروی^۱، محمد فرجیها^۲، عباس شیخ‌الاسلامی^۳

چکیده

به طور کلی، تعیین چالش‌ها و تمرکز بر آنها باعث بهبود اثربخشی هر فرآیند و حصول نتایج مورد انتظار می‌شود. در این میان، ارزیابی اثربخشی کنترل جرائم و تخلفات شهری که از ماهیت اجتماعی برخوردار بوده و با زندگی روزمره شهروندان در ارتباط می‌باشد، از اهمیت به‌سزائی برخوردار است. هم‌اکنون فرآیندهای موجود فاقد اثربخشی و عامل بروز اصطکاک بین شهروندان و کنشگران با آینده‌ای مبهم و تاریک است. اظهارنظرها و بررسی‌ها عموماً از بیرون فرآیند و با رویکرد احساسی، روزنامه‌ای و انتقادی انجام یافته که از جانب کنشگران به عنوان نامنصفانه، نابرخودار از معیارهای کارشناسانه و غیرمبتنی بر واقعیت‌ها ارزیابی می‌گردند، لذا انجام تحقیقی علمی، با رویکرد حل مسئله و از درون فرآیند می‌تواند بسیار در تبیین واقعیت‌های موجود موثر باشد. پرسش اصلی این مقاله، ارزیابی نظرات کنشگران مدیریت شهری نسبت به چالش‌های کنترل موثر جرائم و تخلفات شهری است؟ این مقاله برای پاسخگویی به این پرسش با استفاده از روش کیفی و انجام مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختاریافته با کنشگران فرآیند کنترل جرائم و تخلفات شهری موضوع را بررسی می‌نماید. یافته‌های این تحقیق نشان داد که کنشگران نیز فرآیند فعلی را بیهوده، زجرآور و تبعیض‌آمیز با نتایج نامتناسب با هزینه‌های آن می‌دانند. انتفاع‌زدائی از فرآیند، پرهیز از دخالت دادن انگیزه‌های مادی و تمرکز بر انتظام‌بخشی، مردمی‌سازی نظارت‌ها با بهره‌مندی از تنظیم‌گری خصوصی و پرهیز از بروز موقعیت‌های تعارض منافع کنترل‌ها را می‌توان اثربخش نمود.

کلیدواژه‌ها: جرائم و تخلفات شهری، کنترل اثربخش، حقوق شهری، تعارض منافع، مدیریت شهری.

۱. دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، گروه حقوق واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران. Jafarsarvi776@gmail.com

۲. دانشیار جزا و جرم‌شناسی دانشکده حقوق، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) mohammadfarajijha@gmail.com

۳. دانشیار گروه حقوق، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران. shiekholeslami@mshdiau.ac.ir

مقدمه

امروزه تراکم جمعیت ساکن در شهرها و کمبود منابع در آنها، کنترل کمتر را به همراه خود آورده است. ساکنان شهرها به ناچار را به سمت ارتکاب رفتارهایی سوق داده می‌شود که در تناقض با قواعد مقررات موجود در محدوده شهرها بوده و به آنها جرائم و تخلفات شهری گفته می‌شود. از این رفتارهای ممنوعه می‌توان به جرائم حوزه محیط زیست شهری و پسماند، جرائم و تخلفات ترافیکی، تخریب اموال عمومی، تخلفاتی همانند سدمعبر و مزاحمت‌های شغلی... اشاره کرد. از ویژگی این جرائم و تخلفات پرتکرار بودن وقوع، ایجاد احساس ترس و بی‌نظمی، ارتباط ویژه با مدیریت شهری و شهرداری‌ها را می‌توان برشمرد. قانونگذاران اما از طریق طراحان نظام‌های کنترلی عموماً قهری سعی می‌نمایند تا از وقوع و تکرار این رفتارهای غیرمجاز ممانعت به عمل آورند؛ اما ارزیابی اولیه حاکی از عدم اثر بخشی این مداخله‌ها می‌باشد. به نظر می‌رسد دلیل این امر بی‌توجهی به چالش‌ها و افکار عمومی و ضرورت مشروعیت داشتن آنهاست. این بی‌توجهی باعث گردیده تا فاصله زیادی میان برداشت شهروندان در مورد ضرورت مجازات فردی که برای امرار معاش خود نسبت به دستفروشی در معابر عمومی اقدام می‌نماید و ممنوعیت فعالیت افرادی که با جستجو در میان زباله‌های شهری نسبت به تهیه و فروش زباله‌های بازیافتی اقدام می‌نمایند و برداشت کنشگران وجود داشته باشد. درحالی‌که قانون این رفتار را جرم دانسته و برای آن مجازات تعبیه نموده است^۱ شهروندان مداخله در این امور را غیرضرور و فاقد اثربخشی می‌دانند. یافته اولیه حاکی از آنست که اینگونه پاسخ‌دهی بر مبنای درک عمیقی از این رفتارها و علل ارتکاب آنها روی نمی‌دهد. علیرغم اینکه وضعیت‌های پیش از ارتکاب، مانند وجود تعارض منافع و پاسخگو نبودن، در چگونگی وقوع رفتارهای مجرمانه اثرگذار است. طراحان سیاست‌های مداخله‌ای به موقعیت‌های پیش از وقوع، بی‌توجه هستند. علاوه بر این، اثربخشی این فرآیند ارتباط تنگاتنگی با عملکرد مدیریت شهری و زندگی روزمره شهروندان داشته و نحوه سیاست‌گذاری و مشی کنشگران آن به نحو چشم‌گیری با اثربخشی کنترل جرائم و تخلفات شهری مرتبط است. تنوع صنفی و طبقاتی شهروندانی که

۱. ماده ۱۶ قانون مدیریت پسماند

توسط مدیریت شهری مورد مداخله قرار می‌گیرند و تأثیر مشارکت در اثربخش بودن سیاست‌های مداخله‌ای، ضرورت توجه به چالش‌های شهروندان را ضروری نموده است.

علیرغم این ضرورت، خواه به دلیل کم توجهی نهادهای سیاست‌گذار به مقوله جرائم و تخلفات شهری و خواه به دلیل فشارهای متعدد ذی‌نفعان و خواه به دلیل کم‌اطلاعی و غفلت محققین از این مقوله، بررسی و مطالعه‌ای جرم‌شناختی، به‌ویژه از درون فرآیند کنترل جرائم و تخلفات شهری، انجام نشده است. پرسش اصلی این مقاله، ارزیابی نظرات کنشگران مدیریت شهری در خصوص چالش‌های کنترل مؤثر جرائم و تخلفات شهری است که به منظور تعیین پاسخ‌ها، از روش مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته استفاده می‌نماید. برای مستند شدن نتایج، این مقاله با انجام مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۲۰ نفر از کنشگران مدیریت شهری، که در مناصب تقنینی، اجرایی و قضایی درگیر در مداخله‌ها در جرائم و تخلفات شهری در استان خراسان رضوی بوده‌اند. به نظر می‌رسد بهترین منبع برای بیان این واقعیت‌ها کنشگرانی هستند که سال‌ها متولی این فرآیند بوده‌اند. بر اساس تجربه نگارنده فهرست افراد مصاحبه شونده تدوین گردید. کلیه مصاحبه‌ها در فاصله زمانی فروردین لغایت اسفند ۱۴۰۲ انجام شد. برای رعایت اصل قابلیت اعتبار، تلاش شد تا تنوعی از افراد فهرست برقرار باشند. به این جهت، دامنه سنی مصاحبه‌شوندگان از سنین ۳۰ تا ۸۰ سال و تنوع مناسب مشاغل به‌گونه‌ای انتخاب شدند تا تمامی فرآیند مداخله اعم از ناظر، بازپرس، دادیار، معاون دادستان، ناظر اجرایی، عضو شورای شهر، مقامات نظارتی همانند بازرسی و حراست، مقامات شهری همانند شهرداران ادواری شهر، معاونین شهرداری که بیشترین مداخله‌ها در حوزه آنها رخ می‌دهد، سطوح گوناگون اداری اعم از مدیران کل، رؤسای ادارات و مسئولان و نمایندگان حقوقی سازمان‌های درگیر مداخله و مجریان انتظامی و غیرانتظامی صف مداخله و اساتید دانشگاهی در رشته‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی را در برگیرد.

ردیف	سن	سابقه مدیریت	مدرک تحصیلی	آخرین سمت	محورهای مصاحبه
1	49	30	کارشناسی	فرمانده اجراییات سازمان پسماند، سرهنگ نیروی انتظامی	تجربیات کاری- عدالت ، اثر بخشی- اثرات رو بگرد امنیتی
2	44	18	کارشناسی ارشد	مدیرکل خدمات شهری	مشکلات اجرایی- عدالت ، ایرادات وضع موجود
3	49	25	دکترای حرفه ای	معاون فرهنگی شهردار	نقش فرهنگ ، اعتماد - عدالت
4	49	25	کارشناسی	رئیس پلیس ساختمان منطقه	اثر بخشی -مشکلات اجرایی - عدالت ، وضع موجود
5	41	10	کارشناسی ارشد	سدمعبر	شرایط مداخله ، عدالت ، اثر بخشی ، فساد
6	51	27	کارشناسی ارشد	مدیرکل شهرسازی	قواعد و مقررات ، عدالت در اجرا - کمیسیون ماده صد
7	33	12	دیپلم	رئیس سدمعبر منطقه	اثر بخشی - عدالت - شرایط نیروهای سدمعبر-فساد
8	50	20	دیپلم	رئیس سدمعبر منطقه	اثر بخشی - عدالت - شرایط نیروهای سدمعبر-فساد
9	43	17	کارشناسی ارشد	رئیس اداره محیط زیست	اثر بخشی - مقررات و قوانین - مشکلات اجرایی
10	42	15	کارشناسی ارشد	مدیرکل بازرسی شهرداری	نظارت - تسخیر نهادهای، فساد، انتفاع شخصی
11	39	20	دکتری	معاون دادستان	اجرای قانون - پرونده کیفری - عدالت
12	60	30	کارشناسی ارشد	شهردار مشهد مقدس	تجربیات کاری ، اثر بخشی - فرایندهای قبلی ، تأمین منابع مالی ، تسخیر نهادهای
13	54	23	کارشناسی ارشد	معاون شهرسازی شهردار	قوانین و مقررات - اعتماد - عدالت
14	55	29	دکترای حرفه ای	معاون سازمان مدیریت پسماند	عدالت - پیشگیری - تجربیات کاری
15	85	30	دیپلم	شهردار مشهد مقدس	تجربیات کاری - اثر بخشی ، تأمین منابع مالی ، تعارض منافع
16	60	30	کارشناسی ارشد	رئیس شعبة حل اختلاف کوهسنگی	نیت مداخله گران - عدالت - اثر بخشی
17	73	30	کارشناسی	شهردار مشهد مقدس- نماینده مجلس- استاندار	تجربیات کاری- عدالت ، اثر بخشی ، پیمانکاری ، خصوصی سازی
18	65	30	کارشناسی	شهردار مشهد مقدس- عضو شورای شهر	تجربیات کاری - فرایندهای اجرایی - مشکلات موجود
19	55	30	دکتری	رئیس کانون وکلای- مشاور حقوقی شهردار	قوانین و مقررات - وضعیت پرونده های شهرداری
20	30	7	کارشناسی ارشد	بازرسی	وضعیت پرونده های شهرداری - عدالت

جدول مشخصات مصاحبه شوندگان

به منظور اصل رعایت ثبات و تأیید پذیری، متن کامل همه مصاحبه‌ها همراه با کدگذاری مجدداً مورد ارزیابی قرار گرفت و از مشاوره لازم استفاده شد. برای ارزیابی و اعتباریابی مقوله‌ها از معیار لینکون و گوبا (۱۹۸۵) و در مرحله ابتدایی از شگرد کنترل توسط اعضا استفاده شد، بدین صورت که بعد از تحلیل یافته‌ها مفاهیم و مقوله‌ها، از تعدادی از مشارکت‌کنندگان خواسته شد تا ارزیابی خود را درباره صحت یافته‌ها بیان کنند. در این مرحله، با ۳ تن از مصاحبه‌شوندگان، مصاحبه دوباره صورت گرفت. کدهای استخراج شده به‌طور مداوم کنترل می‌شد و در صورت نیاز ویرایش و بازنگری صورت می‌گرفت. سه اصل اخلاقی آگاهی، رضایت و رازداری در همه مراحل رعایت گردید. پیش از انجام هر مصاحبه اهداف و ماهیت مطالعه به آگاهی مشارکت‌کنندگان رسید و آن‌ها در مورد تحقیق آگاه شدند. افزون بر این از رضایت افراد برای شرکت در مطالعه اطمینان به دست آمد. با توجه به دارا بودن سمت اداری، شماری از مصاحبه‌ها در مکان‌های عمومی و اختصاصی ایشان که برای ایشان آمادگی راحت تر بود، انجام شد. در مواردی که نیاز به تکمیل اطلاعات بود، این کار به صورت غیرحضور و به کمک شبکه‌های اجتماعی صورت پذیرفت. پس از تحلیل محتوای مصاحبه‌ها و کدگذاری و دسته بندی آنها در محورهای اصلی مورد نظر کنشگران مدیریت شهری در چهاربخش تحریر یافته است. براساس

نتیجه مصاحبه‌های انجام‌یافته، کنترل جرائم و تخلفات شهری در شهرهای ایران زجرآور، غیرعقلانی و تداوم‌ناپذیر با اثربخشی پائین می‌باشد و اصرار طراحان سیاست‌ها و فرآیندها مشکلاتی را ایجاد نموده که چالش‌های فرهنگی و اجتماعی را به دنبال داشته است.

گفتار اول. تخلف به مثابه درآمد

تعارض درآمد و وظایف به صورت ساختاری موجب می‌شود که سازمان به وظیفه اصلی خود عمل نکند^۱. اختصاص درصد بالایی از تأمین بودجه از محل وقوع جرائم و تخلفات شهری و اعطای مجوزهای رانتهی به زمین‌های شهری به عنوان پایه اصلی درآمد شهرداری‌های کلان‌شهرهای کشور^۲ و اصرار مدیریت شهری بر منافع یک‌جانبه خود^۳ منجر به تفسیر قواعد برای تداوم وضع موجود شده است. سوق دادن مدیریت‌های شهری به سمت خودکفائی مالی، مسیر اشتباهی بود که به ترجیح نفع بر نظم ختم گردید. مصاحبه‌شونده شماره ۱۵ که از شهرداران کلانشهر بوده است، در مورد نتایج، اصرار بر خودکفائی شهرداری‌ها می‌گوید: «فضای سیاسی دهه‌های ۶۰ و ۷۰ پیرامون رونق شهرها و ایجاد استقلال مالی شهرداری‌ها عملاً از شهرداری‌ها نهادهایی ساخت که تا دیروز پول توجیبی خود را از پدر و مادر خود می‌گرفتند و هیچ‌گونه شغل و ممر درآمد یا مهارتی نیز نداشتند اما یکباره رها شدند و برای ارتزاق رو به دزدی آوردند؛ دزدی از اموال عمومی که زمینه فساد را به دنبال داشت»؛ اما عده‌ای دیگر آن را دزدی ندانسته بلکه نوعی جهاد برای خدمت به شهروندان می‌دانند که برای ارائه خدمت و ایفاء وظایف چاره‌ای برای آن وجود ندارد. مصاحبه‌شونده شماره ۱۲، که او را موفق‌ترین شهردار کلانشهر می‌دانند، می‌گوید: «من به عنوان شهردار وظایف شهرداری که همان ارائه خدماتی است که تصور اینکه این خدمات نباشند هم برای شهروندان هم محال

۱. پرهیزگاری، سیدعباس، رزقی، ابوالفضل، تعارض منافع ۱- دسته‌بندی و مفهوم‌شناسی، ایران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۶، ص ۱۵، قابل دسترسی در تارنمای اینترنتی به آدرس <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1027388>
تاریخ بازدید: ۱۴۰۳/۰۵/۲۰

۲. صامتی مجید، بخشایش الهام، تحلیلی از شکل‌گیری رانت در ترکیب درآمدها در بودجه شهرداری اصفهان با تأکید بر فروش تراکم. پژوهش‌های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)، ۱۳۹۱، ۱۲ (۳): ص ۴۷

۳. جلیلی صدرآباد سمیه، گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، گزارش نظارتی تحلیل نظام مسائل اجرای ماده (۱۰۰) قانون شهرداری (۱۹۸۷۳)، ۱۴۰۳، دوره ۲۲، شماره ۴، ص ۵۹

است، را به هر صورتی بایستی ادامه بدهم، شده حتی اگر گدائی کنم و یا اینکه تخلفی را بفروشم و یا در کمیسیون‌های ماده صد منابعی را پیدا کنم و این کار را خواهم کرد».

فلسفه تشکیل مدیریت شهری در شهرها، خدمت‌رسانی و تنظیم‌گری «برای حفظ شهرها و ایفای حوائج اهالی شهرنشین» بوده است^۱ و شهروندان به عنوان خدمت‌شونده و تنظیم‌شونده مدّ نظر بوده‌اند لذا مصالح و منافع عموم جامعه می‌بایست به عنوان بارزترین شاخصه اقدامات تنظیمی باشد^۲. اصرار بر نفع، جایگاه شهروند را به سطح مشتری تنزل داده است. مصاحبه‌شونده شماره ۲۰ در موقعیت مقام قضائی مرتبط با پرونده‌های شهرداری برای این باور است: «چون متخلف، به‌ویژه در جرائم شهرسازی، به نوعی مشتری و تأمین‌کننده مالی شهرداری محسوب می‌گردد لذا رفتار بهتری با وی صورت می‌گیرد که زمینه ساز فساد است». رسوخ این نگرش در فرآیندها امکان هرگونه تغییر و تفسیر به نفع نظم را از مجریان مداخله سلب می‌کند چراکه متخلفین ایشان را شرکائی می‌دانند که اگر در منافع با ایشان سهیم گردند امکان روی دادن هرکاری فراهم است مصاحبه‌شونده شماره ۱۲، که در زمان شهرداری وی بر کلان‌شهر افزایش اقدامات مداخله‌ای روی داد، بر این باور است: «در زمان من، وانت‌هایی در سطح شهر بودند که بدون ضابطه کار می‌کردند. از ایشان خواستم بروند سرکار قبلی خودشان که همان باربری بود، اما قبول نمی‌کردند، وقتی می‌پرسیدیم چرا با نظم دادن شهر مخالفت می‌کنین؟ می‌گفتند مدیریت قبلی شهر قبض صادر می‌کرد و روزانه از ما پول می‌گرفت و اجازه می‌داد تا اینکار را بکنیم. وقتی چنین سابقه‌ای وجود دارد چطور من مدیر شهر می‌توانم با این افراد برخورد کنم؟».

عده‌ای چاره‌کار را در این می‌بینند که این وجوه به خزانه متمرکز دولت واریز گردیده و دولت به تناسب هزینه جاری و عمرانی شهرداری‌ها را پرداخت کند؛ مصاحبه‌شونده شماره ۱۰ به عنوان مدیرکل بازرسی کلانشهر در این باره می‌گوید: «در سایر کشورها شهرداری‌ها درآمدهای خودشان را به حساب خزانه دولت واریز می‌کنند و دولت هم خرج و هزینه آنها را می‌دهد، لذا شهرداری‌ها به دنبال خدمت‌رسانی هستند تا پول درآوردن»؛ اما این روش نیز مؤثر نیست چراکه درباره جرائم و تخلفات

۱. قانون بلدیة مورخ ۳۰ ربیع الآخر سال ۱۳۲۵ هجری قمری مطابق با سال ۱۲۸۳ هجری شمسی

۲. گوهری، سعید، صادقی، سید حسین.. خودانضباطی و خودتنظیمی، راهکار جرم‌زدایی از جرائم سازمان‌های دولتی. فصلنامه

علمی پژوهش‌های نوین حقوق اداری، ۱۴۰۳، دوره ۶، شماره ۲۰، سال ششم، شماره بیستم، ص ۲۵۸

رانندگی که میزان دریافتی و نحوه وصول جرائم رانندگی، ذیل قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳، ذکر شده است، اگرچه وجوه به خزانه دولت واریز می‌گردد اما شهروندان همین نگرش را به آن دارند. برابر آمار ارائه شده؛ سالانه ۵۰ میلیون قبض جریمه برای رانندگان متخلف کشور صادر می‌شود اما، تنها ۲۲ درصد از رانندگان متخلف پس از اعمال قانون تخلف خود را می‌پذیرند و ۷۸ درصد از طریق ۴ روش توهین، تطمیع، تهدید یا چانه‌زنی درصد توجیه تخلف خود و مذاکره با مأمور راهنمایی و رانندگی برمی‌آیند.^۱ واقعیت آنست که نگاه دولت‌ها به دریافتی از جرائم به عنوان درآمد باعث گردیده شهروندان با اعتقاد به اینکه دولت‌ها به دلیل انتفاع خود، موجبات جرم‌زائی را برای مردم فراهم می‌نمایند، با برنامه‌های کاهش و کنترل جرائم شهری همراهی نمایند. بالغ بر ۳۳ درصد از شهروندان مورد سؤال قرار گرفته در یک تحقیق بر این باور بوده‌اند که وضع قوانین و مقررات ناظر بر جرائم و تخلفات ساختمانی برای انتفاع افراد و دستگاه‌های متولی است.^۲

رفتار بی‌مهابای مدیریت شهری با مقوله مشارکت شهروندان و بی‌توجهی به اعتماد ایشان، شهرداری‌ها را به دستگاهی با کمترین اعتماد عمومی تبدیل نموده است.^۳ در تحقیقی که در مورد بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و تخلفات ساختمانی صورت پذیرفته است، ۴۸ درصد از شهروندان جامعه هدف، خود را بی‌اعتماد به سیاست‌های مدیریت شهری در فرآیندهای مداخله در جرائم و تخلفات شهری دانسته‌اند.^۴ مصاحبه‌شونده شماره ۳، که سال‌ها معاونت فرهنگی شهرداری کلانشهر را برعهده داشته، بر این باور است: «در جامعه ایران اعتماد بسیار پایین است و مردم معتقدند شهرداری برای پول به دنبال برخورد است، لذا اگر متوجه شوند که حامی این نظریه از آن منتفع است حتماً اعتماد نخواهند کرد». شهروندان در صورتی که نیت واقعی مداخله‌گران

۱. فرضی الهام، *بررسی نقش قبوض جریمه در جلوگیری از تکرار تخلفات رانندگی برای رانندگان خودروهای سواری دارای پلاک کشوری*، نشریه راهور پاییز، ۱۳۸۸، شماره ۷، ص ۱۱۷

۲. نیک پور عامر وهمکاران، *بررسی و تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و تخلفات ساختمانی* (مطالعه موردی: شهر بابلسر)، شهر پایدار، ۱۳۹۴، دوره ۲، شماره ۳، ص ۱۲۱

۳. یافته‌های پیمایش ملی ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان موج سوم (۱۳۹۴)، گزارش کشوری، ناشر پژوهشگاه فرهنگ و هنر و ارتباطات دفتر طرح‌های ملی با همکاری مرکز ملی رصد اجتماعی، ص ۱۳۰

۴. نیک پور عامر وهمکاران، پیشین، ص ۱۲۱

به برقراری نظم را مشاهده کنند، همراهی خواهند کرد. مصاحبه‌شونده شماره ۱۶ که به عنوان میانجی‌گر در پرونده‌های شهرداری حضور داشته است، می‌گوید: «مأموران سد معبر که برای دفاع در پرونده‌ها به شعبه می‌آیند و می‌گویند قصد ما انتظام بخشی است و از صحبت‌هایشان هم همین برمی‌آید مردم حرف آنها را می‌پذیرند». مداخله گسترده در جرائم و تخلفات شهری با روش حاضر، شهروندان را متقاعد نموده که قواعد و فرآیندهای مداخله ابزاری در دست شهرداری‌ها برای کسب درآمد است^۱. سهولت دسترسی و چراغ سبز دولت‌ها باعث گردیده علیرغم اینکه برابر قانون، منابع درآمدی شهرداری‌ها از تنوع لازم برخوردار است، فروش تخلفات از اقبال بیشتری برخوردار باشد به طوری که هم اکنون تا ۸۰ درصد از این منابع از فروش تخلفات حاصل می‌گردد و تنها ۱ درصد از عوارض تأمین می‌شود.^۲

این سیاست به ساختارهای نهادهای مداخله‌گر نیز رسوخ کرده و باعث گردیده تا ساختار شهرداری‌ها را متناسب با همین امر تغییر دهد و در کنار فرآیند قانونی، مثلاً کمیسیون ماده ۱۰۰، کمیسیون‌های «توافقات» را بنیان نمایند. این کمیسیون‌ها که به منظور اخذ مبالغ بالاتر از متخلفینی که با احداث بناهای بلندمرتبه در شهر نتوانسته بودند پایان کار اخذ نمایند، در معاونت‌های مالی و شهرسازی شهرداری‌ها شکل گرفته و تحت عنوان اجرای عدالت، با «نقره داغ نمودن» پروژه‌های بزرگ، از طریق تفاسیر سلیقه‌ای نسبت به فروش صدها هزار متر مربع تخلف اقدام نمودند. مصاحبه‌شونده شماره ۱۳، به عنوان معاون شهرسازی شهرداری کلانشهر و عضو یکی از این کمیسیون‌ها، در این باره می‌گوید: «عدم تنقیح قواعد شهرسازی و وجود نُسَخ زیادی از قوانین متضاد و منسوخ در بین افراد مجری جرائم و تخلفات شهرسازی و واحد صدور پروانه و یا واحد درآمد محاسبه‌کننده جرائم باعث گردیده بود مجریان مصوبات متناقض را متناسب با نفع خود و احیاناً میزان پولی که دریافت می‌نموده‌اند، ارائه کنند که باعث فساد زیادی در شهرداری‌ها شده بود». در مواردی میزان پرداختی پاداش به مدیران و کارکنان حوزه درآمدی شهرداری‌ها، به میزان درآمدی که حاصل می‌نمایند مرتبط است؛ لذا برای این افزایش از روش‌های سلیقه‌ای و بنا بر خواست و

۱. صرافی مظفر و همکار، تحلیل مفهوم حقوق شهروندی و ارزیابی آن در قوانین، مقررات و مدیریت شهری کشور، پژوهش‌های جغرافیا، ۱۳۸۷، شماره ۶۳، ص ۱۲۶

۲. نک: <https://iran-bssc.ir/?p=6569> = تاریخ بازدید ۱۴۰۲/۴/۲۰

سلیقه مدیر ابائی ندارند. مصاحبه‌شونده شماره ۱۹ که سال‌ها مدیریت حقوقی شهرداری کلانشهر را برعهده داشته است، درباره تجربه خود در این باره می‌گوید: «من در زمان شهرداری ام، پرونده را که برای تعیین میزان عوارض به واحد درآمد می‌فرستادم، احساس کردم انواع مختلف عدد و رقم در پرونده‌های مشابه ارائه می‌گردد، وقتی دلیل این را پرسیدم، گفتند ما متناسب با متخلف و دستور مدیر از بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها که همگی به نوعی دارای اعتبار نیز می‌باشند استفاده می‌کنیم». از آنچه گفته شد این نتیجه را می‌توان استنباط کرد که به منظور اثربخش کردن کنترل جرائم و تخلفات شهری، استفاده از روش‌های دیگر تأمین مالی شهرداری‌ها که مستلزم ایجاد ارتباط بین درآمد شهرداری‌ها با فروش تخلفات نباشد دارای اولویت است.

گفتار دوم. تسخیر نهادی^۱ و تعارض منافع^۲ نهادهای نظارتی

تسخیر نهادی را نوعی از فساد قدرت دانسته‌اند و در مواقعی که یک نهاد سیاسی، سیاست‌گذار یا تنظیم‌کننده در راستای خدمت به منافع تجاری، ایدئولوژیکی یا سیاسی یک اقلیت شامل صنعت، حرفه یا ایدئولوژیک خاص، به‌کار گرفته می‌شود، روی می‌دهد.^۳ در ایران در غالب موارد، نظارت‌ها توسط نهادهائی صورت می‌گیرد که خود دچار تسخیر نهادی شده‌اند^۴ و در ترجیح منافع خصوصی خود بر عموم تردیدی نمی‌کنند^۵ لذا عملاً نتیجه عملکردشان، تثبیت وضع موجود و حمایت هرچه بیشتر از فعالیت‌های سلبی و سزادهنده، به منظور افزایش حضور و سود حاصله است. در کشورهایی مثل ایران که در نتیجه سیاست‌های خصوصی‌سازی، همکاری بخش عمومی و خصوصی، گسترده و تنگاتنگ شده و بخشی از

1. Agency capture

2. Conflict of interests

Dal BÓ. E (2006). «Regulatory capture: A review». Oxford Review of Economic Policy. 22 (2): 203–225 Available .3 at: doi:10.1093/oxrep/grj013. JSTOR 23606888./retired12/2/2023/p:221

۴. اشتریان کیومرث و همکار، گفتگوهای راهبردی؛ تنظیم‌گری و باز طراحی دولت، مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری، نشست سی و دوم، ۱۳۹۵، ص ۳

5. van der heijden, jeroen and batura, olga (2023)"/enforcement styles and concepts: a review of the international academic literature. state of the art in regulatory governance research paper"/wellington: victoria university of wellington/government regulatory practice initiative/p:221

مقامات و کارمندان بخش عمومی، ناگهان به مدیران و کارکنان بخش خصوصی تبدیل می‌شوند، پدیده «درب‌های گردان»^۱ و استفاده از رانت اطلاعاتی، به چالش بزرگی تبدیل شده است.^۲ تغییر مداوم، مدیران شهری را مجاب می‌کند محتاطانه عمل کرده و با نگاهی به آینده نسبت فراهم نمودن بستر حضور در بخش خصوصی اقدام نمایند. مصاحبه‌شونده شماره ۳۵ باوراست: «تغییر مداوم مدیران شهری از دلائل عدم موفقیت سیاست‌های شهرداری برای مهار جرائم شهری است»

این دورنما برای دست‌اندرکاران مداخله در جرائم و تخلفات شهری در مواردی باعث گردیده، مدیران فعلی برای بقای وضع فعلی و عدم تغییر به دنبال راه‌های گریز باشند مصاحبه‌شونده شماره ۱۴، در مقام معاونت سازمان مدیریت پسماند کلانشهر، می‌گوید: «شهرداری‌ها از طریق حلقه واسطی به نام سازمان شهرداری‌ها به بدنه حاکمیت مرتبط‌اند و افراد ذی‌نفع در این سازمان‌ها، در مواردی به دلیل اینکه خود سازمان به عنوان طرف قرارداد شهرداری‌ها هستند تمایلی به تغییر این فرآیندها ندارند». این مدیران باترک فعل در انجام اصلاحات، ضمن خوش خدمتی به کارفرمایان آینده، از ایجاد مقررات دست‌وپاگیر و شفافیت برای خودشان در آینده خودداری می‌نمایند. مصاحبه‌شونده شماره ۸ در این خصوص می‌گوید «ما قصد داشتیم با یکی از ادارت کل مستقر در شهر بابت تخلفاتی که انجام داده بود برخورد کنیم، هرچه ما برای این اداره کل نامه می‌نوشتیم که وی را مجبور به متابعت کنیم، در جواب پاسخ‌هایی می‌آمد که نشان‌دهنده عمق اطلاعات از ریز فعالیت‌های ما بود. وقتی پرس‌وجو کردیم مشخص شده آقای فلان که خود در مقام معاون شهردار وظیفه برخورد با جرائم و تخلفات شهری و مقررات‌گذاری را برعهده داشت، الان به عنوان مشاور این پاسخ‌ها را برای ما می‌نویسد». در مواردی اشتغال همزمان در مؤسسات و شرکت‌های خصوصی و نهادهای دارای تخلفات شهری در قالب مشاوره با عناوین مختلف، شکل به‌کارگیری فرزندان و بستگان نسبی در شرکت‌ها را به خود می‌گیرد. کمتر فردی از مجربان مداخله را می‌توان سراغ کرد که یکی از فرزندان یا اقارب سببی و نسبی ایشان وکیل نبوده و در شرکت‌ها و مؤسسات طرف مداخله به عنوان مشاور حقوقی حضور نداشته باشند.

در طول ۴۰ سال گذشته، ترکیب جمعیتی کارکنان شهرداری‌ها، به عنوان نوک پیکان مداخله‌ها،

1. The Revolving-Door Phenomenon

۲. انصاری باقر، مدیریت تعارض منافع در بخش عمومی، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، ۱۴۰۱، دوره ۵۲، شماره ۱، بهار، ص ۳۰۶

از کارگری به کارمندی و به تدریج کارشناسی تغییر کرده است. عوامل صف نیز دارای بدنه‌ای از کارشناسان با مدارک بالای تحصیلی هستند که تناسبی میان دریافتی با میزان حجم کار خود در قیاس با سایر دستگاه‌های اجرائی نمی‌بینند. مصاحبه‌شونده شماره ۷، در مقام رئیس سدمعبر یکی از مناطق تجاری کلانشهر، می‌گوید: «من الان مسولیت برخورد با جرائم و تخلفات در یکی از بزرگترین مناطق شهری را برعهده دارم که در آن تعداد بالای کسبه، شرکت‌ها... وجود دارند که از وقوع جرائم و تخلفات شهری نفع بسیار بالائی می‌برند و حاضرند مبالغ بالائی را برای چشم‌پوشی من بدهند اما من که باید این منطقه را مدیریت کنم حقوق ناچیزی می‌گیرم». اعتقاد به این موضوع به عنوان یک چالش عمده بر سر راه اثربخشی اقدامات می‌باشد؛ مصاحبه‌شونده شماره ۱، که سال‌ها فرماندهی سگان انتظامی شهرداری را برعهده داشته، بر این باور است: «تا افراد درگیر در این مواجهه تأمین مالی نباشند نمی‌توان منتظر بود تا فساد حل گردد باید همه‌جانبه به این موضوع نگاه شود باید حقوق افراد متناسب با نوع عملکرد و وظیفه‌ای که دارند باشد». این امر در مواردی کنشگران را به مسامحه در وظیفه نظارتی می‌کشاند. هم‌اکنون در شهرداری‌ها، ناظرین مقیم ارزیابی‌کننده پیمانکاران توسط خود پیمانکار معرفی و حقوق و مزایای خود را از محل پیمان مربوطه دریافت می‌کند. مصاحبه‌شونده ۱۵ که پس از سال‌ها شهرداری کلانشهر هم‌اکنون مدیر ارشد بزرگترین بنگاه‌های اقتصادی مرتبط با شهر می‌باشد، در این باره می‌گوید «الان اگر بروید مغازه‌های حاشیه شهر برای خرید زمین می‌گویند با هماهنگی یک قیمت دارد بی‌هماهنگی یک قیمت دیگر! وقتی از ایشان معنای این حرف را سؤال می‌پرسیم می‌گویند ما می‌توانیم با مأموران شهرداری برای ساخت هماهنگ کنیم لذا قیمت هماهنگی را از شما می‌گیریم»

این بی‌عدالتی باعث می‌شود، حتی اگر بپذیریم که فرد مداخله‌کننده انسانی وارسته بماند، احساسی برای پیگیری نوآوری در مواجهات و مداخله‌ها در وی برانگیخته نشود. صرف‌نظر از تأثیری که این امر بر شیوع فساد دارد، باعث گردیده این کارشناسان با نگاهی به آینده شغلی خود، شهرداری‌ها را محلی برای جمع‌آوری اطلاعات مرتبط با جرائم و تخلفات شهری بدانند تا بتوانند از این قواعد به عنوان گروگان استفاده و تأثیر خود را حفظ نمایند. مصاحبه‌شونده شماره ۱۸ که بعد از دارا بودن مقام شهرداری کلانشهر هم‌اکنون مدیر یکی از بزرگترین هلدینگ‌های ساخت‌وساز شهر است، می‌گوید: «وقتی شهروند مراجعه می‌کرد به شهرداری تا اطلاعات مرتبط با ملک خود را

از کارمندان شهرداری بپرسد می‌گفتند تو که قصد ساخت و ساز نداری پس چرا ما این اطلاعات را به تو بدهیم؟ و اگر می‌خواست این اطلاعات را می‌داشت ابتدا بایستی می‌رفت فرآیند اخذ پروانه را شروع می‌کرد تا بتواند بعد از چند ماه به این اطلاعات دسترسی پیدا کند در خیلی موارد هم می‌رفت خلاف می‌ساخت؛^۱ اما همین اطلاعاتی که از مالک دریغ می‌گردد، به صورت برخط در اختیار بنگاهی‌های محله قرار داشته و در کنار مشاورین بازنشسته که سابقاً در جریان فرآیندهای مداخله حضور داشته‌اند، وسیله‌ای برای دور زدن مقررات می‌گردد. مصاحبه‌شونده ۱۵ می‌گوید: «در بسیاری موارد پس از بازنشستگی یا عزل... خود به سمت تخلف سوق پیدا می‌کنند و در مواردی با دانستن راه‌های فرار قانونی، برای خود و دیگران ساختمان‌ها و ویلاهای خلاف می‌سازند».

متعاقب تصویب مصوبه مدیریت تعارض منافع در شورای اسلامی شهر تهران، به‌ویژه بندهای هفتم و هشتم این مصوبه^۱، بیشترین تحرک حقوقی برای لغو این مصوبه از سوی کارمندان و مهندسان شاغل در شهرداری صورت پذیرفت.^۲ مصاحبه‌شونده شماره ۱۷، در مقام شهردار کلانشهر و متولی اصلاحات در سیستم جامع شهرسازی، درباره تجربه خود در خصوص استقرار این سیستم که به نوعی باعث کاهش جرائم و تخلفات و بهبود پاسخگویی به مردم می‌گردید، می‌گوید: «برای اجرای سیستم جامع شهرسازی از طرف بدنه شهرداری مقاومت بود یکی از دلایل مقاومت هم این بود که ما افرادی از بیرون مجموعه متولی انجام این کار کرده بودیم و دست کارمندان از این موضوع قطع شده بود»

در مواردی اشخاص و شرکت‌هایی که به نمایندگی از بخش دولتی یا خصوصی وظیفه ارزیابی عملکرد شهروندان و تأیید پروژه‌ها را دارند ممکن است به علت منافع سازمان‌شان، در فرآیند ارزیابی خود با تعارض منافع روبه‌رو باشند و تحت تأثیر آن، ارزیابی دقیق و صحیحی را انجام ندهند.^۳ در فرآیند کنترل جرائم و تخلفات شهری نیز این تعارض منافع باعث فقدان اثربخشی شده است به عنوان نمونه؛ اگرچه در بند هفتم از ماده صد قانون شهرداری‌ها مصوب ۱۳۵۲ مقرر شده است «هرگاه مهندسین ناظر برخلاف واقع گواهی نمایند و یا تخلف را به موقع به شهرداری اعلام نکنند و موضوع منتهی به طرح در کمیسیون‌های ماده صد گردد... و شورای انتظامی نظام مهندسی موظف است از ۶ ماه

۱. مصوبه شماره ۲۰۳۵۵/۲۴۸۶/۱۶۰ مورخه ۱۳۹۷/۰۷/۱۶ شورای اسلامی شهر تهران

۲. نک: <https://discuss.tp1659.ir/t/topic/4> تاریخ بازدید ۱۳۹۳/۴/۲۰

۳. پرهیزگاری، سیدعباس، رزقی، ابوالفضل، پیشین، ص ۱۲

تا سه سال محرومیت از کار صادر نماید «علیرغم ورودی بی‌شمار پرونده‌های تخلف ساختمانی با موضوع مذکور به کمیسیون‌های ماده صد و صدور رأی برای آنها در این قانون، تعداد افراد مهندس ناظر معرفی شده و محکوم شده در شوراهای انتظامی بسیار نامتناسب با هم می‌باشد. شاید یکی از دلایل اصلی این باشد که اغلب این مهندسان یا همکاران و دوستان ایشان هستند که این منازل را ساخته‌اند و همچنین کسانی که می‌بایست به این تخلفات ایشان رسیدگی کنند نیز از جنس خود ایشان بوده و می‌دانند که ممکن است در موارد مشابهی خود ایشان نیز در این فرآیند قرار گیرند لذا مسامحه می‌نمایند، مصاحبه‌شونده شماره ۴، در مقام رئیس پلیس ساختمان کلانشهر، تجربه خودش را درباره نظام مهندسی اینطور اعلام می‌کند: «در یک موردی ما تخلف یک مهندس ناظر را در سامانه سجام اعلام کردیم طرف می‌گفت با دسته چک رفته‌ام نظام مهندسی دو روزه تخلفی که درست شدنش چند ماه کار دارد را رفع کرده است». از موارد فوق می‌توان این نتیجه را استنباط کرد که فرآیند فعلی بیش از آنکه در کنترل اثربخش جرائم و تخلفات شهری نقش داشته باشد، منافی را به دنبال خود آورده که از مجریان تا سیاست‌گذاران، خواسته یا ناخواسته، درکنشگری خود به آن توجه داشته و تحت تأثیر قرار دارند.

گفتار سوم. تبعیض آمیز بودن شیوه پاسخ‌دهی

از عمده دلایل شکست پاسخ‌دهی کیفی، عدم توانایی آن در برانگیختن تفکری عمیق علیه واقعیت بی‌عدالتی ساختاری و در بسیاری از موارد به همراه تسهیل این بی‌عدالتی‌ها بوده است^۱. گستردگی حجم مداخله‌ها و بسامد بالای وقوع جرائم و تخلفات شهری به همراه فرآیندهای عریض و طویل پاسخ‌دهی و ضعف نظارت‌ها باعث تنوع در شیوه‌های پاسخگوئی و وابسته شدن آنها به اراده افراد گردیده که نتیجه‌ای جز احساس بی‌عدالتی نداشته است. اگرچه به دلیل فقدان آمار موثق در مورد حجم مداخله‌ها نمی‌توان میزان عادلانه بودن آنها را به‌طور قطعی ارزیابی کرد؛ اما برآیند کلی از نتایج، گویای تبعیض آمیز بودن آنهاست، مصاحبه‌شونده شماره ۱۹ که سال‌ها مدیریت حقوقی کلانشهر

1. Braithwaite, J.(2022) / "Maximal Accountability With Minimally Sufficient Punishment" / The Journal Of Corporation Law Vol. 47:4/Available at <https://jcl.law.uiowa.edu/sites/jcl.law.uiowa.edu/files/2022-09/braithwaite-online.pdf>:p:14

را بر عهده داشته است می‌گوید: «اگرچه تشدید کیفی‌ها تا حدودی بازدارنده بوده اما با عدالت همراهی ندارد.» نتایج حاصل از فرآیندهای موجود غیرقابل دفاع بوده و در قسمت‌های مختلف تبعیض آمیز بودن فرآیند قابل رؤیت است. مصاحبه‌شونده شماره ۲۷ باور است: «بعضی از تبعیض‌ها پیرامون ارسال پرونده افراد به دستگاه قضاست. در بسیاری از موارد این ارسال تابعی از صلاح‌دید مجریان است تا قانون، درصد بالائی از رفتار مجریان تابعی از صلاح‌اندیشی، سفارش و فشار از نواحی مختلف است.» در این میان نقش شوراهای اسلامی شهرها به عنوان تصویب‌کننده مقررات مداخله‌ای محلی در اعمال فشارهای برای لغو یا راه افتادن یک جریان مداخله‌ای یا برجسته شدن و یا کم‌رنگ شدن آن، در مواردی نتایج متأثر از رویکردها و تمایلات سیاسی حاکم بر شوراهای اسلامی شهر می‌باشند. مصاحبه‌شونده شماره ۸، در مقام رئیس سدمعبر یک منطقه فقیر شهری، هم بر این باور است: «بنظر من عملکرد مجریان بسیار متأثر از توصیه آقایان است و البته فساد هم در این زمینه داریم»، به عنوان نمونه، از آنجایی که یکی از جناح‌های سیاسی طرفدار به‌کارگیری روش مدارا بوده بیشتر در این دوره، اقدامات مداخله‌ای برای جلوگیری گردش سگ در پارک‌های شهری بسیار کم‌رنگ است، حتی در موردی که با اجبار دادستانی مقرر به نصب شعارنوشته در این بوستان‌ها شد، مقاومت شدیدی درباره گنجاندن نام سگ در این پلاکاردها صورت پذیرفت و عملاً اصطلاح «حیوانات اهلی» جایگزین گردید؛ اما جناح دیگر سیاسی با توجه به برخورداری از نگاه سنتی به این مقوله و وامدار دانستن خود به قسمت‌هایی از بدنه جامعه که به ایشان رأی داده‌اند، اقدامات ممنوعیتی زیادتری را بر این موضوعات ایجاد نمودند. نماینده یک طیف، تمایل زیادی با چهره به چهره شدن با متخلفین و مجرمانی که به دلیل ارتکاب، صنف ایشان تعطیل شده و یا وسیله نقلیه آنها توقیف گردیده و برای استمداد به ایشان مراجعه نموده‌اند، دارند تا از این طریق پایگاه‌های رأی‌گیری خود را تقویت نمایند اما نماینده‌های طیف دیگر بیشتر تمایل به صدور قوانین و مقرراتی دارند که طیف گسترده‌ای از پایگاه‌های رأی‌دهی آن‌ها مانند شرکت‌ها و کارخانه‌ها را شامل می‌گردد. به عنوان نمونه اگرچه طیف نخست سعی می‌کنند با نوشتن سفارش بر روی عریضه‌های متخلفین سدمعبر، مشکل ایشان را رفع نمایند، اما طیف دیگر با صدور مصوبه در شورای شهر برای نمونه مصوبه اشغال معبر، که اجازه به‌کارگیری از فضای بیرونی رستوران‌ها و فروشگاه‌های بزرگ شهر را به ایشان می‌دهد، این مشکل را رفع نمایند. ولی در هردو بر پایه گرایش‌های سیاسی و وجود انتفاع در این گرایش‌ها صورت می‌گیرد. علی‌رغم این تفاوت، هردو این جناح‌ها در

برخورد با تخلفات و جرائم پروژه‌های بزرگ شهری که نقض‌های عمده‌ای را انجام می‌دهند بیشتر به یک‌گونه عمل می‌کنند. مصاحبه‌شونده ۱۵ باور است: «در باره پروژه‌های بزرگ بیشتر اعمال نفوذ می‌گردد حتی در گرفتن دستور موقت برای توقف اجرای عملیات اجرائی بسیار موفق هستند. سازندگان بزرگ بیشتر از ستاد شهرداری نامه می‌آورند که در آن نوشته شده اجازه فعالیت بدین به این افراد و شروع به فعالیت مجدد می‌کنند. مراجع بالاتر بسیار اهل رایزنی هستند». حتی در مواردی که تحت فشارهای نهادهای نظارتی پرونده‌ای برای رسیدگی به دادسراها دادگاه‌ها ارسال می‌گردد، اعمال فشار باعث عقیم ماندن رسیدگی‌ها می‌گردد مصاحبه‌شونده شماره ۱۱، در مقام معاون دادستان، می‌گوید: «در پروژه‌های سنگین شهری که شهرداری هم در آن مشارکت دارد، نه کسی به دنبال پلمپ است و نه برخوردی صورت می‌گیرد. الان پرونده‌ای در دست داریم که حتی کیفرخواست صادر شده اما شهرداری می‌گوید اشتباه ارسال کردیم یا نماینده شهرداری حاضر نیست دفاع کند از پرونده شهرداری».

در مواردی که شوواکش‌های میان این دو جناح باعث تشدید وقوع جرائم و تخلفات شهری و ناکارآمدی فرآیند نیز گردیده است. انتخاب مدیران سیاسی با تغییر شوراهای شهر که بیشتر هم‌زمان با تغییر احزاب سیاسی می‌باشد و کاهش انگیزش ایشان به برنامه‌های خوب دوره قبلی، باعث اتخاذ سیاست‌های حزبی و مقطعی شده است. مصاحبه‌شونده شماره ۷، که از طیف اصول‌گراست و در دوره مدیریت ایشان در استانداری جناح اصلاح طلب بر سر قدرت بودند، پیرامون علت عدم تصویب طرح‌های شهری که می‌توانست جلوی وقوع جرائم و تخلفات شهری را بگیرد می‌گوید: «یکسری موضوعات سیاسی بود که جلوی کار را گرفته بود. به طور مشخص مدیرکل مسکن و شهرسازی استان این برخورد را داشت و به عنوان دبیر کمیسیون ماده ۵ استانداری موضوع را در دستور کار این کمیسیون قرار نمی‌داد و هنگامی هم این کار را کرد با مخالفت جدی با آن برخورد کرد استانداری هم با ما سیاسی برخورد و همراهی نکردند».

ممکن است ذهنیات یک فرد و گرایش‌های اخلاقی، مذهبی یک کارگزار عمومی بر انجام بی‌طرفانه وظایف قانونی وی تأثیر بگذارد در چنین مواردی، کارمندی ممکن است در نتیجه حب و بغض شخصی، تصمیم به پذیرش یا رد درخواست یک متقاضی بگیرد^۱ باورهای شخصی افراد و زمینه‌هایی که ایشان در آن

۱. انصاری باقر، پیشین، ص ۳۰۲

رشد نموده‌اند. در غالب موارد عملکرد ایشان را به سمت نوعی از رفتارهای مداخله‌ای که متناسب با باورهای اوست تغییر می‌دهد. مصاحبه‌شونده ۹ که خود از مسئولان محیط زیست شهری است، براین باور است: «مدیران ما دارای پیش‌فرض‌هایی هستند که برگرفته از زندگی خصوصی و نحوه بزرگ شدن ایشان است... در ابتدای کار ما و همه مدیران نظیرمان بر جمع‌آوری سد معبر بود ولی کم‌کم به این جمع‌بندی رسیدند که گل‌فروش‌ها عیب‌نداره بعد گفتند کافه‌ای‌ها هم می‌توانند بیابند در مواردی حتی گفتند وجود بعضی از دستفروش‌ها باعث امنیت نیز شهر می‌گردد» مصاحبه‌شونده شماره ۱۹ که سمت شهرداری مشهد را داشته و در دوران ایشان اکیپ‌های مداخله در سد معبر رشد و توسعه یافتند، در باره دلائل اتخاذ سیاستهای شدید می‌گوید: «من خودم در منطقه میدان شهدا به دنیا آمده‌ام پدرم در روبه‌روی مسجد حوض لقمان مغازه خرازی داشت، آنقدر میزان دستفروش و سد معبری جلوی مغازه ایشان زیاد بود که حتی پدر من که دارای مغازه بود نمی‌توانست از پس مخارج زندگی خودش بر بیاید» اما مصاحبه‌شونده شماره ۳ که از افراد حامی مواجهه نرم با سد معبر است و در دوران خدمتی خود همیشه مداخله‌گران را در معرض توبیخ قرار می‌داد در مقام معاون فرهنگی شهرداری کلانشهر، در این باره می‌گوید: «تلخ‌ترین خاطره زندگی من مال دوره کودکی‌ام است که عوامل شهرداری با یک سد معبری که در برابر عوامل شهرداری مقاومت کرده بود دعوا افتاده بودند مردم هم دور این افراد جمع شده بودند و چهره زشتی را تداعی می‌کرد». در مواردی حتی ایدئولوژی افراد درگیر و ویژگی‌های شخصیتی آنها بر تلقی ایشان از اطلاعات و مواجهه با آن نیز مؤثر است به‌گونه‌ای که افراد دارای زمینه‌های مذهبی اهتمام بیشتری به رعایت مقررات داشته و در مواردی اجرای دستورها مغایر با باورهای مذهبی خود را با کراهت انجام می‌دهند.

گاهی اوقات تبعیض بین شهروندان بر اساس سهمی که در حصول نفع دارند تعیین می‌گردد؛ به عنوان نمونه از آنجایی که به‌طور سنتی شهرداری‌ها ارتباط مستقیمی با اتحادیه‌ها و اصناف داشته و میزانی از منابع شهرداری‌ها از طریق ایشان تأمین می‌گردیده است، برای تشفی خاطر ایشان، به عنوان یکی از مهم‌ترین ارباب رجوعان و منابع درآمدی، سد معبر دست‌فروشان که بدون پرداخت هزینه‌هایی چون کرایه دکان و شاگرد مانع کسب اصناف می‌شدند را در قالب مقرره ممنوع و با راه‌اندازی اکیپ‌های اجرایی با آنها برخورد می‌نماید^۱ مصاحبه‌شونده شماره ۲۴

۱. در مردادماه ۱۴۰۲ بازار تهران به عنوان اعتراض به دست‌فروشان که در ابتدای این بازار وجود دارد تعطیل شد. کسبه

در این باره می‌گوید: «می‌پذیرم که مردم تصورشان اینست که ما بخاطر مغازه‌دارها داریم به آنها فشار وارد می‌کنیم تا برای نظم شهری ما به ایشان توضیح می‌دهیم چون کرایه مغازه نمی‌دهد بایستی مغازه‌دار را رعایت کند». در مواردی ابایی نیز از بیان این عقیده نداشته و آن را حق مسلم می‌دانند. مصاحبه‌شونده شماره ۲، در مقام مدیرکل خدمات شهری کلانشهر، بر این باور است: «بله این نکته درست است به هر حال عوارض می‌دهند و بایستی شهرداری شرایط را به گونه‌ای برای اداره کار ایشان فراهم کند. بایستی بین میزان پرداخت عوارض و خدماتی که دریافت می‌کنند تناسبی برقرار باشد». کسبه نیز می‌دانند که میزان عملکردشان به این نحوه پاسخگویی ایشان مرتبط است رهبران انجمن‌های محلی که اجماع سیاسی فروشندگان خیابانی را کنترل می‌کنند، در ازای رفتار ممتاز و امکان کار، به مقامات محلی امتیازات می‌دهند^۱

امروزه از شگرد فاصله‌گذاری بین شهروندان و مداخله‌گران برای پرهیز از فراهم شدن امکان تبعیض استفاده می‌شود و شامل قراردادها، شاخص‌های عملکرد، ممیزی‌ها و بازرسی‌ها به عنوان ابزاری برای رابطه «حکومت از راه دور»^۲ است. اما در ایران شکل ناقصی از این مفهوم روی داده و این مراکز صرفاً محل رجوع مردم از شهرداری‌ها به مراکز دیگر در قالب طرح محله محوری و طرح دفاتر پیشخوان شهرداری تغییر کرده است که صرفاً مراکزی برای تحویل گرفتن مدارک عمدتاً شهرسازی و با هدف عدم مراجعه ارباب رجوع به مناطق شهرداری می‌باشند. در مواردی گزارش شده است اینکه به کدام دفتر برای شروع فرآیند شهرسازی مراجعه گردد در نتیجه حاصله تأثیر جدی دارد. مصاحبه‌شونده شماره ۱۹ در این مورد می‌گوید: «واگذاری امور به دفاتر پیشخوان با هدف سهولت امور مردم طراحی گردید اما امروز متأسفانه خود منشأ فساد گردیده یعنی عملاً فساد از بدنه شهرداری و کارمندان آن به

بازار باور بودند که باتوجه به مالیات و عوارضی که از ایشان اخذ می‌گردد، شهرداری و دولت بایستی، از ایشان حمایت کرده و دستفروشان را جمع‌آوری نماید.

1. Bromley, R (2000) / "Street Vending And Public Policy: A Global Review" / International Journal Of Sociology And Social Policy / Available at 10.1108/01443330010789052/Https://Www.Sciencedirect.Com/Science/Article/Pii/S2226585617300274/ retired12/2/2023/p:818

2. Rule at distance

3. Crawford, A (2003) / "Contractual Governance Of Divant Behavior" / Journal Of Law And Society / Volume 30 / Number 4 / Available at: Https://Www.Jstor.Org/Stable/1410369/ retired12/2/2023/p:487

این دفاتر منتقل شده است. دلیل اصلی این امر هم ضعف نظارت بر این دفاتر است. بعض وقت‌ها اینکه از کدام دفتر مراحل را شروع کنی بر روی نتیجه تأثیر قطعی دارد»

گفتار چهارم. تأکید بر شاخص‌های کمی در ارزیابی‌ها

یکی دیگر از دلایل ناکارآمدی فرآیند کنترل، حاکمیت شاخصه‌ها و نشانگرهای کمی در ارزیابی‌ها می‌باشد. انجام ارزیابی‌ها و نظارت‌ها بر اساس نشانگرهای صرفاً کمی همانند میزان، مترای و حجم، از کنترل جرایم و تخلفات شهری که یک پدیده اجتماعی و کیفی است، موضوعی فیزیکی و کمی ایجاد نموده است. در ارزیابی‌ها، شاخص عملکردی میزان افرادی یا ماشین‌آلاتی است که به عنوان نیروی صف می‌بایست حضور داشته باشند. به عنوان نمونه، تعداد افرادی که یک محله را می‌بایست از حیث رعایت سدمعبر و یا کنترل تخلفات ساختمانی پیش نمایند. طبیعتاً در این نحوه ارزیابی، کیفیت کار فدای کمیت می‌گردد. در نتیجه این نحوه ارزیابی عملکرد نیروهای سدمعبر، موفقیت یک گروه بیش از آنکه مبتنی بر تعداد موارد سدمعبر رفع شده با استفاده از معیارهای کیفی همانند مذاکره و حل مسئله باشد بر تعداد حجم جمع‌آوری‌ها مبتنی می‌گردد. نتیجه این می‌شود که افرادی که دارای زور بازو و قدرت بدنی بیشتر هستند، دارای ارزش بیشتری نسبت به افرادی که دارای تحصیلات و مهارت مذاکره هستند برخوردار می‌گردند. این مشکل با سپردن کنترل و مداخله در جرائم و تخلفات شهری به پیمانکاران در قالب خصوصی‌سازی وضعیت وخیم‌تری نیز پیدا نموده است. اگرچه پذیرفتنی است که در خصوصی‌سازی میزانی از انتظارات مالی و صرفه‌جویی همیشگی مورد نظر است اما، این انتظارات می‌بایست در کنار سایر دغدغه‌ها، همانند افزایش کارایی از طریق تقویت رقابت و حمایت از بازارهای کارآمد، انجام شود؛ علاوه بر این، تجربه مؤید این نکته است که سطحی از مشارکت در فرآیندهای اجرایی نیز باید حفظ گردد، در واقع ضروری است تا وظایف نظارتی و اجرایی به صورت سیستم‌های تنظیمی ترکیبی که در آن آژانس‌های نظارتی (به عنوان مثال دولت) دوشادوش بخش خصوصی کار می‌کنند، طراحی گردد. اگرچه می‌توان باور داشت حضور بخش خصوصی در حوزه شناسایی و مداخله در جرایم و تخلفات شهری و در جهت کمک به نهادهای کیفی رسمی، موجب کاهش رقم سیاه جرایم و افزایش هزینه جرم شده و منافع آن را برای کل جامعه نمود خواهد یافت اما، شاید بتوان گفت که یکی از

1. Van der Heijden, Jeroen and Batura Olga. ibid. p:9

مهمترین چالش‌های کاربردی در این حوزه، چگونگی تعادل بخشی و توازن میان دغدغه‌های مدیریتی و ملاحظات تحقق عدالت است.^۱ هم‌اکنون مدیریت شهری نتوانسته تعادلی میان هدف برقراری نظم و سازوکارهای قراردادی مبتنی بر اصالت نفع برقرار کند و غلبه بر استفاده از خدمات بخش خصوصی به دلیل ارزان‌تر شدن ارائه خدمات است. مصاحبه‌شونده شماره ۱۹ می‌گوید: «مدیریت شهری فعالیت‌های متنوع و گسترده دارد و راهی به جز استفاده از پیمانکاری وجود ندارد فعالیت‌های پیمانکاری در مجموع ارزان‌تر از امانی است. تقسیم کار در مدیریت شهری ضروریست همین تقسیم کار آن را ارزان‌تر می‌کند». سراسر قراردادهای شهرداری‌ها با این پیمانکاران، به دلیل غلبه روح صرفه اقتصادی، برخوردار از مقررات و شروطی است که چگونگی عملکرد مالی پیمانکار در اجرای موضوع قرارداد را تدوین می‌کند، اما حتی یک مقرر در این قراردادها در خصوص نحوه تعامل این پیمانکاران به نحوی که نتیجه عادلانه باشد و امکان بروز مجدد جرم و تخلف از راه‌های نرم و اجتماعی فراهم نیاید، وجود ندارد. حتی در بسیاری از این موارد شرطی در این قراردادها وجود دارد که گویای این نکته است که اگر بر اثر فعل پیمانکار خسارتی به شهروند وارد گردد، شهرداری از هرگونه ادعائی مبرا است. طبعاً چاره‌ای برای پیمانکار به جز مهارت‌افزایی بین نیروهای خود و افزایش مهارت‌های حقوقی و هماهنگی با نهادهای انتظامی برای فرار از این خسارت‌ها وجود ندارد به طوری که در بسیاری از این موارد افراد درگیر در این فرآیندها تقاضای دریافت اسلحه، افشانه و سایر ملزومات مداخله‌ای را دارند. در واقع آنچه روی داده برون‌سپاری^۲ است تا خصوصی‌سازی. برون‌سپاری اصولاً زمانی رخ می‌دهد که انجام فعالیت برای دستگاه صرفه اقتصادی ندارد و عامل بررسی در واگذاری فرآیند به بیرون صرفاً عامل منفعت مالی است به همین خاطر، قراردادهای منعقد با این افراد تنها در بردارنده مقررات و قواعدی درباره ارزیابی مالی و تأمین منفعت و صرفه و صلاح مداخله‌گران از طریق سازوکارهای قراردادی عرفی است تا رعایت عدالت. به نظر می‌رسد بهره‌مندی از سازوکار تنظیم‌گری خصوصی^۳ مناسب‌تر با این هدف

۱. قاسمی راضیه و همکار، چالش عدالت و کارایی در گفتمان مدیریت‌گرایی کیفری؛ با تأکید بر حقوق ایران، آموزه‌های حقوق کیفری، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۹۴، شماره ۹، بهار. تابستان، ص ۳۰

2. outsourcing

3. Privet regulation

باشد.^۱ به عنوان نمونه هم‌اکنون در کلان‌شهرهای ایران به دلیل وجود نفع در بازیافت زباله خشک، جمع‌آوری زباله به مزایده گذارده می‌شود و افرادی که بالاترین رقم پیشنهادی را ارائه نمایند، به عنوان برنده انتخاب می‌گردند. از طرف دیگر افزایش حجم زباله خشک هم به نفع پیمانکار است و هم به عنوان یک شاخص عملکرد مطلوب پیمانکار در ارزیابی‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. نتیجه این امر این گردیده که در مواردی پیمانکاران به بهانه جلوگیری از وقوع جرائم پسماندی توسط زباله‌گردها، مستند به قانون و قرارداد خود با شهرداری، زباله‌های خشک جمع‌آوری شده توسط زباله‌گردها را به نفع خود ضبط و حتی در بسیاری موارد عملاً فرآیند غیررسمی جمع‌آوری توسط افراد غیرمجاز را تشویق می‌نمایند. شهرداری‌ها نیز به بهانه اینکه این فرآیند واگذار گردیده و دیگر محملی برای نظارت بر نتایج وجود ندارد، نظارت خود را تنها بر معیارهای مالی و کتی استوار می‌کنند. مصاحبه‌شونده شماره ۱۰ در این مورد می‌گوید: «نظارت‌ها در این حوزه تشریفاتی است». اوج بی‌نظارتی هنگامی خود را نشان می‌دهد که بدانیم در بسیاری از قراردادهای شهرداری با مداخله‌گران خصوصی مداخله در جرائم و تخلفات شهری، ناظر مقیم عملاً حقوق و مزایای خود را از محل اعتبارات قرارداد دریافت می‌کند و در بسیاری از موارد افرادی هستند که از جانب خود پیمانکار به کارفرما معرفی گردیده‌اند. طبیعی است که نباید انتظار داشت نتیجه ضرورتاً منطبق با عدالت باشد، مصاحبه‌شونده شماره ۴ می‌گوید: «به‌کارگیری پیمانکار در این فرآیندها اشتباه است. فساد در پیمانکاری بیشتر است. انگیزه در نیرو وجود ندارد. معمولاً پیمانکارها بازخواست هم نمی‌شوند».

نتیجه

فرآیند کنترل جرائم و تخلفات شهری، به دلایل ذکر شده در مقاله، با چالش‌های جدی روبه‌روست که باعث گردیده اثربخشی کمی داشته باشد. براساس یافته‌های مستخرج از مصاحبه با کنشگران مدیریت شهری، فرآیند فعلی ناعادلانه، زجرآور و تبعیض‌آمیز با نتایج نامتناسب با هزینه‌های آن ارزیابی می‌شود. تأکید بر انتظام‌بخشی و مراقبت بر رعایت آن در تمامی فرآیند و تعاملات و پرهیز از رفتارهایی که بیانگر اهمیت نفع مادی است، حتی در صورتی که نتوان تأثیر معادلات نفع و فایده را

1. Grabs, J; Auld, Graeme; Cashore, Benjamin (2021) "Private regulation, public policy, and the perils of adverse ontological selection, Regulation & Governance", ISSN 1748-5991, John Wiley & Sons Australia, Ltd, Melbourne, Vol. 15, Iss. 4, pp. 1183-1208, Available at: <https://doi.org/10.1111/rego.12354/retired12/2/2023/p:1198>

به‌طورکلی از این فرآیندها زدود، را می‌توان به عنوان راهکار برون‌رفت از چالش‌ها دانست. در این میان حاکم نمودن تنظیم‌گری خصوصی راهکار جایگزین مناسبی است. توانمند کردن نهادهای خصوصی، به‌گونه‌ای که بر رفتار کنشگران، مانند شهرداری‌ها، از طریق تدوین استانداردها و رویه‌ها، نظارت نمایند و با تعامل رسمی یا غیررسمی، هم‌پا با کنشگران، زمینه تراش خوردن اقدامات، اثربخشی اقدامات مداخله را به‌صورت ادواری بررسی و گزارش نماید، از محوریت نفع خواهد کاست. بازطراحی نشانگرهای عملیاتی ارزیابی به سمت حل مسئله، از جرائم و تخلفات شهری، مسئله‌ای را نمایان خواهد کرد که باید حل شود تا متاعی که بتوان با آن تجارت کرد. این تغییر می‌تواند هم در بعد ارزیابی عملکرد ادارات و نهادها و هم در بعد مجریان مداخله به‌ویژه مدنظر قرار دادن معیشت ایشان صورت پذیرد. بازطراحی فرآیندهای کنترلی در این حوزه براساس رویکردهای انسانی و جامعه‌محور باعث اثربخشی اجرائی آن می‌گردد. لازمه این اصلاحات وجود متولی حکیمی است که سیاست‌گذاری و بازطراحی جامع فرآیند را از طریق مشارکت دادن شهروندان در اولویت‌های پاسخ‌دهی به گونه‌ای که بیشترین نفع از متابعت، به آنچه شهروندان اولویت‌دار می‌دانند صورت دهد. به منظور کاستن از تأثیر انسانی بر فرآیند و رفع تعارض منافع ضروری است تا فرآیند هرچه بیشتر بر روندهای کنترلی نرم‌افزاری از جمله کاستن از دخالت انسانی در صدور مجوزها، کاستن از امضاهای طلائی، توسعه اقدامات مشروع شهروندان و پرهیز از جرم‌انگاری و تخلف‌انگاری ایشان مبتنی گردد. شهروند به عنوان محور کنترل جرائم و تخلفات می‌بایست قرار گرفته و بر تقویت خودتنظیمی شهروندان از طریق پرورندگان اعتقاد قلبی به عادلانه بودن فرآیند و روح شهرنشینی مشارکتی اصرار گردد.

فهرست منابع

1. Ansari Baqer, Conflict of Interest Management in the Public Sector, Quarterly Journal of Public Law Studies, 1401, Volume, Issue 52, Spring 1, pp. 321–297
2. Braithwaite. J(2022) /”Maximal Accountability With Minimally Sufficient Punishment”/ The Journal Of Corporation Law Vol. 47:4/Available at https://jcl.law.uiowa.edu/sites/jcl.law.uiowa.edu/files/2022-09/Braithwaite_Online.Pdf
3. Bromley. R (2000)/”Street Vending And Public Policy: A Global Review”/ International Journal Of Sociology And Social Policy /Available at 10.1108/01443330010789052/<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2226585617300274>/ retired 12/2/2023
4. Crawford. A (2003)/ “Contractual Governance Of Divant Behaviorur”/Journal Of Law And Society/Volume 30/Number 4/Available at: <https://www.jstor.org/stable/1410369/> retired 12/2/2023
5. Dal Bó. E (2006). «Regulatory capture: A review». Oxford Review of Economic Policy. 22 (2): .5 203–225 Available at: doi:10.1093/oxrep/grj013. JSTOR 23606888./retired 12/2/2023
6. Ghasemi Razieh et al., The challenge of justice and efficiency in the discourse of criminal management; with an emphasis on Iranian law, Criminal Law Teachings of Razavi University of Islamic Sciences, 2015, No. 9, Spring–Summer, pp. 29–54
7. Findings of the National Survey of Iranian Values and Attitudes, Third Wave (2015), Country Report, Publisher of the Research Institute for Culture, Arts and Communications, Office of National Plans in Cooperation with the National Center for Social Monitoring
8. Farzi Elham, Investigating the role of fines in preventing the repetition of traffic violations for drivers of passenger cars with national license plates, Rahvar Paeiz Journal, 2009, No. 7, pp. 116–136
9. Grabs, J; Auld, Graeme; Cashore, Benjamin (2021)/” Private regulation, public policy, and the perils of adverse ontological selection, Regulation & Governance”, ISSN 1748–5991, John Wiley & Sons Australia, Ltd, Melbourne, Vol. 15, Iss. 4, pp. 1183–1208, Available at: <https://doi.org/10.1111/rego.12354/> retired 12/2/2023
10. Gohari, Saeed, Sadeghi, Seyed Hossein.. Self-discipline and self-regulation, a strategy for

- decriminalizing crimes of government organizations. Quarterly Journal of New Research in Administrative Law, 2015, Volume 6, Issue 20, Year 6, Issue 20, pp. 223-248
11. Sameti Majid, Bakhshaish Elham, An analysis of the formation of rent in the composition of revenues in the Isfahan Municipality budget with emphasis on the sale of density. Economic Research (Sustainable Growth and Development), 1391, 12 (3): 47-66
12. Sarafi Mozaffar, Analysis of the concept of citizenship rights and its evaluation in the laws, regulations and urban management of the country, Geography Research, 1387, No. 63, pp. 115-134
13. Jalili Sadrabad Somayeh, Expert Reports of the Research Center of the Islamic Consultative Assembly, Supervisory Report on the System Analysis of the Implementation Issues of Article (100) of the Municipal Law (19873), 1403, Volume 32, Issue 4, pp. 1-64
14. Nikpour Amer et al., Study and analysis of the relationship between social capital and construction violations (case study: Babolsar city), Shahr Paydar, 2015, Volume 2, Issue 3, pp. 113-126
15. Parhizgari, Seyed Abbas, Rizqi, Abolfazl, Conflict of Interest 1- Classification and Conceptology, Iran: Research Center of the Islamic Consultative Assembly, 2017, available on the website at [https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1027388/Visited 20/05/1403](https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1027388/Visited%2020/05/1403)
16. Noortje De Boer(2020)/"The (Un)Intended Effects Of Street-Level Bureaucrats' Enforcement Style: Do Citizens Shame Or Obey Bureaucrats?"/ Public Policy And Administration/ Available at: DOI:10.1177/0952076720905005/ retired 12/2/2023
- van der heijden, jeroen and batura, olga (2023)/"enforcement styles and concepts: a review .17 of the international academic literature. state of the art in regulatory governance research paper" / .wellington: victoria university of wellington/government regulatory practice initiative

The challenges of controlling urban crimes and violations from the point of view of urban management activists

Jaafar Sarvi¹

Mohammad Farajiha²

Abbas Sheikh-ul-Islami³

Abstract

In general, determining the challenges and focusing on solving them will improve the effectiveness of each process and achieve the expected results. Meanwhile, evaluating the effectiveness of urban crimes and violations control, which is of a social nature and is related to the daily life of citizens, is of great importance. Now the current control processes are not effective enough and have become a factor of friction between citizens and activists with unacceptable results in a way that has made the current situation unsustainable. The comments made are generally made from outside the process with an emotional, journalistic and critical approach and are evaluated by the activists as unfair, unfit for expert criteria and not based on facts, therefore conducting scientific research with a problem solving approach from within the process be very effective in explaining the subject. The main question of this article is what are the opinions of urban management activists regarding the challenges of effective control of urban crimes and violations? In order to answer this question, this article examines the process of controlling urban crimes and violations using in-depth interviews with activists. The research showed that the activists also consider the current process to be pointless, painful and discriminatory with results disproportionate to its costs. Taking advantage of the process, avoiding the involvement of material incentives and focusing on orderliness, popularizing supervision with the benefit of regulation. Privacy and avoiding conflicts of interest can make controls more effective.

KeyWords: Urban crimes and violations, effective control, urban rights, conflict of interest, urban management

---

1. PhD student in Criminal Law and Criminology, Law Department, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran. Jafarsarvi776@gmail.com

2. Associate Professor of Criminology, Faculty of Law, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran (Responsible author), mohammadfarajiha@gmail.com

3. Associate Professor, Department of Law, Mashhad Branch, Islamic Azad, University, Mashhad, Iran, shiekholeslami@mshdiau.ac.ir